

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

DREPTUL UNIUNII EUROPENE

CURRICULUM

FORMATOR:

Olga DORUL,
Doctor în drept,
Conferențiar universitar

CHIȘINĂU - 2012

I. PRELIMINARII

Din fenomene regionale pur economice Comunitățile Europene s-au dezvoltat până la dimensiunea actuală a Uniunii Europene, drept structură ce se afirmă în calitate de centru geopolitic de influență economică, politico-juridică, financiară și militară. Astăzi Uniunea Europeană presupune 27 state membre cu o populație de circa 500 milioane persoane și un teritoriu de peste 5 mln km². Această organizație integraționistă unică în felul său prezintă un nou element component al dezvoltării mondiale, ce necesită o cercetare multilaterală.

În acest context, pornind de la situația actuală când statul nostru a fixat în calitate de obiectiv de politică externă aderarea și integrarea în Uniunea Europeană, cursul *Dreptul Uniunii Europene*, se înscrie prin excelență în cadrul disciplinelor juridice destinate pregătirii temeinice a viitorilor judecători și procurori întru formarea unei viziuni complete și echilibrate asupra Dreptului Uniunii Europene, precum și asupra proceselor de integrare europeană. Or, originalitatea integrării în cadrul Uniunii Europene presupune pe lângă crearea unei organizații *sui generis* și realizarea unei ordini juridice noi.

Scopul cursului *Dreptul Uniunii Europene* este de a identifica trăsăturile caracteristice ale dreptului Uniunii Europene ce se aplică în mod general tuturor sectoarelor sale de acțiune și care permite în final înțelegerea unei organizații și a unui proces de integrare. Accentul este pus asupra evoluției construcției instituționale a Comunităților și Uniunii, fapt ce permite introducerea în conceptele de drept material prin forma unei prezentări a obiectivelor Uniunii. Suplimentar, cursul este centrat pe principiile puse la baza ordinii juridice a Uniunii Europene, precum și mecanismele care guvernează funcționarea instituțiilor.

Seminarele, element obligatoriu al cursului *Dreptul Uniunii Europene*, permit audientului să dezvolte o abordare practică a materiei și vor permite cunoașterea, aplicarea și îndeosebi integrarea materiei la cele mai importante capitole ale dreptului Uniunii Europene: a) obiectul material (obiectivele de integrare, piața internă și politicile comune); b) obiectul instituțional (dreptul organizațiilor, natura, capacitate, sediu, finanțare; structura și competențele instituțiilor; descrierea diverselor organe, analiza funcțiilor lor normative, procedura de adoptare a actelor; echilibrul instituțional). Ulterior, urmând regulile logicii deductive va fi analizată ordinea juridică a Uniunii Europene și anume: tipologia actelor adoptate în cadrul Uniunii, determinarea naturii și efectelor lor, trăsăturile dreptului Uniunii Europene, raportul dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul național al statelor membre ale organizației, un loc considerabil revenind subiectului contenciosului Uniunii Europene.

Materia propusă spre cercetare în cadrul orelor de curs și celor practice ține cont de cele mai recente evoluții în materia dreptului Uniunii Europene și în special de modificările introduse de Tratatul de la Lisabona. La fel, este important să atenționăm asupra faptului că după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană a dobândit personalitate juridică și a preluat competențele recunoscute anterior Comunităților Europene. Prin urmare, dreptul comunitar a devenit, începând cu 1 decembrie 2009 *Dreptul Uniunii Europene*. Totodată nu vom ezita să utilizăm termenul ”drept comunitar” pentru a cita jurisprudența organelor judiciare ale Uniunii Europene de până la Tratatul de la Lisabona. Astfel, ținând cont de evoluțiile recente în sfera *Dreptului Uniunii Europene*, audienții vor apela selectiv la sursele doctrinare disponibile și vor evita confuziile ce însoțesc denumirea și conținutul disciplinei *Dreptul Uniunii Europene*.

Rezumând, cursul are scopul de a asigura o pregătire esențială în materia *Dreptului Uniunii Europene*. Iar audientul, va avea ocazia să asimileze noțiunile și regulile juridice ce organizează conținutul și ulterior va fi capabil să le aplice corect situațiilor concrete, precum și să dezvolte abilități de abordare critică a materiei – aptitudini inerente în exercitarea profesiei de procuror sau judecător.

II. OBIECTIVELE STANDARD ALE DISCIPLINEI

În baza studierii disciplinei „Dreptul Uniunii Europene” audienții trebuie

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să definească Dreptul Uniunii Europene;
- să descrie crearea și evoluția comunităților europene și a Uniunii Europene;
- să distingă tipurile de acte legislative, non-legislative și efectele acestora;
- să distingă etapele integrării Europene;
- să definească sursele dreptului Uniunii Europene;
- să identifice tratatele constitutive ale Uniunii Europene;
- să determine principiile dreptului Uniunii Europene;
- să definească patru libertăți ale Uniunii Europene;
- să identifice ordinea juridică a Uniunii Europene;
- să determine principiile de bază ale Uniunii Europene și ale integrării europene;
- să stabilească cadrul instituțional al Uniunii Europene;
- să recunoască noțiunile autonomia Dreptului Uniunii Europene;

La nivel de aplicare:

- să analizeze ordinea juridică a Uniunii Europene;
- să generalizeze practica judiciară a Curții de Justiție a UE (Curții de Justiție a Comunităților Europene) în vederea afirmării efectului direct al dreptului Uniunii Europene;
- să compare ale ordinilor juridice: națională, a Uniunii Europene și internațională;
- să analizeze modul de realizare a dreptului Uniunii Europene în ordinea juridică internă a statelor membre;
- să interpreteze normele dreptului Uniunii Europene;
- să demonstreze supremația normelor de drept al Uniunii Europene;
- să utilizeze hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene pentru evaluarea cooperării statelor membre ale Uniunii Europene în vederea respectării celor patru libertăți.

La nivel integrare:

- să identifice locul Dreptului Uniunii Europene în sistemul național de drept;
- să aplice normele de drept al Uniunii Europene întru soluționarea spețelor propuse;
- să aprecieze modul și gradul de armonizare a legislației Republicii Moldova cu prevederile *acquis-ului* Uniunii Europene;
- să contribuie la promovarea aplicării Dreptului Uniunii Europene de către organele de drept din Republica Moldova;
- să realizeze cercetări în domenii aferente politicilor comune ale Uniunii Europene;
- să determine perspectivele aderării și integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană;
- să contribuie la armonizarea cadrului normativ național cu conținutul Dreptului Uniunii Europene;
- să proiecteze hotărâri preliminare ale Curții de Justiție a Uniunii Europene.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Codul disciplinei	Semestrul	Numărul de ore		Evaluarea
		C	S	
FO	II	12	24	Examen

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și reprezentarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	Tema	Realizarea în timp (ore)
1.	Uniunea Europeană – aspecte defnitorii	1
2.	Dreptul Uniunii Europene: definiție, surse, principii.	2
3.	Instituții și organe ale Uniunii Europene.	1
4.	Competența Uniunii Europene.	1
5.	Contenciosul Uniunii Europene.	4
6.	Regimul juridic al sistemului economic al Uniunii Europene	1
7.	Lupta contra criminalității și asistența juridică în materie penală în cadrul Uniunii Europene	2
	În total	12

b) Tematică și reprezentarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	Tema	Realizarea în timp (ore)
1.	Uniunea Europeană – aspecte defnitorii	2
2.	Dreptul Uniunii Europene: definiție, surse, principii.	6
3.	Instituții și organe ale Uniunii Europene.	2
4.	Competența Uniunii Europene.	2
5.	Contenciosul Uniunii Europene.	8
6.	Regimul juridic al sistemului economic al Uniunii Europene	2
7.	Lupta contra criminalității și asistența juridică în materie penală în cadrul Uniunii Europene	2
	În total	24

V. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> - să identifice statele membre și statele candidate spre aderare la Uniunea Europeană; - să identifice simbolurile și limbile oficiale ale Uniunii Europene; - să analizeze procedura de aderare și retragere din Uniunea Europeană; - să determine criteriile de aderare la Uniunea Europeană (geografice, economice, politice, juridice); - să diferențieze metodele și formele de cooperare ale statelor în cadrul Consiliului Europei și în Uniunea Europeană; - să relateze despre condițiile istorice în care a debutat procesul integraționist european; - să etapizeze procesul de integrare europeană; - să analizeze natura juridică a Uniunii Europene; - să distingă personalitatea juridică internă și personalitatea juridică internațională a Uniunii Europene; - să descrie tendințele actuale în evoluția Uniunii Europene. 	<p style="text-align: center;">Uniunea Europeană – aspecte definitorii</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uniunea Europeană – formă <i>sui generis</i> de cooperare a statelor 2. Premisele integrării europene: procese integraționiste și proiecte ce au precedat comunitățile europene 3. Etapele principale în crearea comunităților europene și Uniunii Europene 4. Procedura de aderare și retragere din Uniunea Europeană.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească dreptul Uniunii Europene; - să identifice trăsăturile caracteristice ale dreptului Uniunii Europene; - să argumenteze autonomia dreptului Uniunii Europene; - să analizeze principiul supremației Dreptului Uniunii Europene și principiul efectului direct al Uniunii Europene; - să reflecteze asupra raportului: dreptul național – dreptul Uniunii Europene – dreptul internațional public; - să propună asemănări și deosebiri între sursele dreptului Uniunii Europene și sursele altor sisteme de drept (național și internațional); - să analizeze actele constitutive ale comunităților și Uniunii Europene, precum și evoluția lor; - să descrie modul de revizuire a actelor constitutive; - să analizeze Tratatul cu privire la Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene în calitate de cele mai importante izvoare de drept primar; - să determine actele normative ale Uniunii Europene și trăsăturile lor juridice; - să identifice actele legislative și actele nonlegislative ale Uniunii Europene; 	<p style="text-align: center;">Dreptul Uniunii Europene: definiție, surse, principii.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Definiția Dreptului Uniunii Europene 2. Principiile Dreptului Uniunii Europene <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Definiție 2.2. Clasificare 2.3. Rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene în elaborarea, recunoașterea și protecția principiilor fundamentale ale Uniunii Europene 3. Izvoarele Dreptului Uniunii Europene <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Definiție 3.2. Clasificare 3.3. Izvoarele primare 3.4. Izvoarele secundare 4. Sistemul Dreptului Uniunii Europene

<ul style="list-style-type: none"> - să analizeze rolul practicii judiciare a Curții de Justiție în dezvoltarea dreptului Uniunii Europene; - să determine structura sistemului dreptului Uniunii Europene; - să identifice dreptul instituțional și dreptul material al Uniunii Europene. 	
<ul style="list-style-type: none"> - să definească instituția, organul în cadrul dreptului Uniunii Europene; - să descrie tabloul instituțional al Uniunii Europene; - să clasifice organele Uniunii Europene; - să relateze despre elementele separației puterilor în mecanismul organizațional al Uniunii Europene; - să evidențieze tendințele actuale în dezvoltarea structurii Uniunii Europene; - să descrie structura, funcțiile, componența, și competența instituțiilor Uniunii Europene: Parlamentul UE, Comisia UE, Consiliul UE, Consiliul european, Curtea de conturi, Curtea de Justiție a UE, Banca Centrală Europeană; - să identifice modalitățile de votare în cadrul Consiliului UE; - să descrie sistemul organelor de control al Uniunii Europene la etapa actuală; - să identifice elementele sistemului financiar al Uniunii Europene; - să relateze despre Comitetul regiunilor și Comitetul Economic și Social European; - să determine structura și principiile de organizare a EUROPOL; 	<p style="text-align: center;">Instituții și organe ale Uniunii Europene</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Particularitățile mecanismului organizațional al Uniunii Europene 2. Instituțiile Uniunii Europene 3. Organe de control 4. Organisme financiare 5. Organe consultative 6. Alte organe ale Uniunii Europene
<ul style="list-style-type: none"> - să determine sursele, structura și conținutul competenței Uniunii Europene; - să analizeze personalitatea juridică a Uniunii Europene; - să analizeze competențele interne ale Uniunii Europene: competența legislativă, executivă, jurisdicțională etc. a Uniunii Europene și formele juridice de realizare a acesteia; - să definească procesul legislativ în Uniunea Europeană; - să identifice subiecții procesului legislativ; - să descrie procedurile legislative și procedurile de elaborare a actelor nonlegislative; - să relateze despre procesul bugetar; - să analizeze modul de încheiere a tratatelor internaționale de către Uniunea Europeană; - să clasifice sferele de activitate a Uniunii Europene; - să relateze succint despre Piața internă a UE; 	<p style="text-align: center;">Competența Uniunii Europene</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Definirea conceptului ”competența Uniunii Europene” 2. Competența internă 3. Competența externă 4. Competența implicită

<p>Uniunea Economică și Monetară; Politicile comune ale UE (agrară, în domeniul comunicațiilor, ecologică etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - să identifice competențele Uniunii Europene în sfera relațiilor externe; - să descrie sancțiunile pe care Uniunea Europeană le poate aplica pe arena internațională; - să relateze despre Afacerile Externe și Politica de Securitate; - să analizeze doctrina ”competențelor implicite”. 	
<ul style="list-style-type: none"> - să prezinte în date cronologice crearea și evoluția sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene; - să identifice principiile de activitate ale sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene; - să determine rolul Curții de Justiție – principalul organ jurisdicțional al Uniunii Europene; - să evalueze garanțiile independenței membrilor Curții de Justiție; - să stabilească particularitățile procedurii în fața Curții de Justiție; - să analizeze conținutul principiului secretului deliberărilor în cadrul sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene; - Jurisdicția Curții; - să determine statutul juridic al Tribunalului; - să analizeze modificările introduse de Tratatul de la Lisabona în jurisdicția Tribunalului; - să determine rațiunea instituirii tribunalelor specializate – verigă nouă a sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene; - să determine modalitățile de atac a hotărârilor organelor jurisdicționale ale Uniunii Europene; - să analizeze detaliat și în parte acțiunile exercitate în fața organelor jurisdicționale ale Uniunii Europene. 	<p style="text-align: center;">Contenciosul Uniunii Europene</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Structura sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene 2. Principiile fundamentale de funcționare și trăsăturile caracteristice ale Curții de Justiție 3. Componenta Curții de Justiție : <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Judecătorii. Numirea, numărul, statutul lor, încetarea funcțiilor. 3.2. Președintele Curții și completele de judecată (camere, Marea Cameră). 3.3. Avocații generali 3.4. Administrația Curții de Justiție a Uniunii Europene 4. Competența Curții de Justiție a Uniunii Europene <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Competența contencioasă 4.2. Competența consultativă 5. Componenta Tribunalului : <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Judecătorii. Numirea, numărul, statutul lor, încetarea funcțiilor. 5.2. Președintele Tribunalului și completele de judecată 5.3. Avocații generali 5.4. Administrația Tribunalului 6. Competența Tribunalului 7. Tribunalul Funcției Publice și perspectiva creării camerelor jurisdicționale <ol style="list-style-type: none"> 7.1. Conflictul de competență și declinarea competenței 8. Procedura <ol style="list-style-type: none"> 8.1. Sesizarea Curții și procedura scrisă <ol style="list-style-type: none"> 8.1.1 Părțile în procesul judiciar a Uniunii Europene 8.1.2 Reprezentarea procesuală 8.1.3 Condițiile cererii de chemare în

	<p> judecată 8.1.4 Numirea judecătorului raportor și al avocatului general 8.1.5 Regimul lingvistic 8.2. Faza orală 8.2.1. Discuțiile contradictorii ale părților și administrarea probelor 8.2.2. Concluziile avocatului general 8.2.3. Excepții procesuale și procedurale, chestiunile prelabile ce împiedică rezolvarea fondului. Sentințele interlocutorii 8.3. Hotărârea 8.3.1. Deliberarea și pronunțarea 8.3.2. Formele de hotărâri și tehnica elaborării lor 8.3.3. Obținerea hotărârilor provizorii 8.3.4. Tranșarea litigiilor prin alte căi decât obținerea unei hotărâri sau scoaterea de pe rol a cauzei 8.3.5. Cererea pentru interpretare și cererea pentru obținerea unei formule executorii privind executarea bunurilor aparținând Comunităților 8.3.6. Executarea hotărârilor 8.3.7. Termenele procesuale 8.3.8. Cheltuielile judiciare 8.3.9. Asistența juridică gratuită 8.3.10. Publicațiile C.J.E 9. Căile de atac 9.1. Procedura căii de atac exercitată față de hotărârile aduse de Prima Instanță 9.2. Reexaminarea. 10. Principalele acțiuni exercitate în fața CJE 10.1. Acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor 10.2. Acțiunea în anulare 10.3. Acțiunea în constatarea abținerii de a acționa 10.4. Procedura întrebărilor preliminare 10.5. Procedurile speciale: 10.5.1. procedura simplificată 10.5.2. procedura accelerată 10.5.3. procedura preliminară de urgență 10.5.4. procedura măsurilor provizorii </p>
--	--

	<p>10.6 Acțiunea preliminară 10.7. Acțiunile în legătură cu serviciul introduse de funcționarii comunitari</p>
<ul style="list-style-type: none"> - să definească ”piața internă” a Uniunii Europene; - să analizeze comparativ piața internă, piața comună și piața unică; - să determine libertățile principale ale pieței interne; - să analizeze libertatea de circulație a bunurilor; - să stabilească excepțiile de la libertatea de circulație a bunurilor; - să analizeze libertatea de circulație a persoanelor ; - să determine excepțiile de la libertatea de circulație a forței de muncă (rezerva de ordine publică, securitate internă, sănătate a populației etc.) - să analizeze libertatea de circulație a serviciilor și limitele sale; - să analizeze libertatea de circulație a capitalurilor și excepțiile de la aceasta; - să definească Uniunea Economică și Monetară; - să determine formele juridice de coordonare a politicii economice a statelor membre; - să determine conținutul politicii anti-monopol și politicii în domeniul concurenței. 	<p>Regimul juridic al sistemului economic al Uniunii Europene</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Regimul juridic al pieței interne 2. Uniunea Economică și Monetară. 3. Politica anti-monopol și reglementarea concurenței.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească obiectul politicii penale comune a Uniunii Europene și orientările sale de bază; - să identifice principalele direcții de cooperare judiciară și polițienească pe cauze penale; - să analizeze formele juridice de realizare a politicii penale comune a Uniunii Europene; - să determine raportul dintre sursele de drept a Uniunii Europene și convențiile Consiliului Europei în sfera dreptului penal; - să caracterizeze măsurile informațional-juridice, organizatorice și tehnice ale Uniunii Europene în lupta contra criminalității; - să analizeze calificarea juridică penală a faptelor ilicite în legislația Uniunii Europene; - să stabilească tipurile de pedepse prevăzute de legislația Uniunii Europene pentru persoanele fizice și persoanele juridice; - să analizeze legislația Uniunii Europene în sfera crimelor economice, corupției, traficului ilicit de stupefiante, crimelor în sfera informatică, traficului de ființe umane etc. - să analizeze legislația în materia luptei contra terorismului: decizia cadru ”privind lupta 	<p>Lupta contra criminalității și asistența juridică în materie penală în Uniunea Europeană</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Politica penală comună a Uniunii Europene: concept, conținut, importanță la etapa actuală 2. Actele legislative ale Uniunii Europene în materia dreptului penal și procedurii penale. 3. Asistența juridică în materie penală în cadrul Uniunii Europene și mandatul de arest european.

contra terorismului”, regulamentul ”privind introducerea măsurilor de constrângere față de anumite persoane și formațiuni în cadrul luptei contra terorismului internațional” etc.

- să studieze gradul de armonizare a dreptului penal și procesual penal de către Republica Moldova;
- să determine cadrul juridic ce asigură asistența juridică în materie penală în cadrul Uniunii Europene;
- să relateze despre tipurile și formele de cerere a asistenței juridice între statele membre a Uniunii Europene, precum și modul lor de executare;
- să identifice temeiurile de refuz în executarea cererii de asistență juridică;
- să analizeze modul de extrădare a persoanelor ce au săvârșit infracțiuni pe teritoriul Uniunii Europene;
- să analizeze conținutul juridic al principiului recunoașterii mutuale a hotărârilor judecătorești din statele membre în materie penală.

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALA A AUDIENȚILOR

SUBIECTE/PROBLEME	FORME DE REALIZARE	MODALITĂȚI DE EVALUARE
1. Protecția drepturilor omului în Uniunea Europeană	1. Studii. 2. Lectura articolelor și surselor adiționale.	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor.
2. Cetățenia Uniunii Europene	1. Lectura articolelor și surselor adiționale. 2. Studiarea jurisprudenței.	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
3. Republica Moldova – Uniunea Europeană. Perspective și realități	1. Studii. 2. Lectura articolelor și surselor adiționale.	- Elaborarea articolelor - Participarea la conferințe tematice
4. Realizarea dreptului Uniunii Europene și răspunderea statelor pentru nerespectarea acestuia.	1. Studii. 2. Lectura articolelor și surselor adiționale. 3. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
5. Aderarea la Uniunea Europeană: revizuirea tratatelor și sfera teritorială de aplicare	1. Lectura articolelor și surselor adiționale 2. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
6. Pluralitatea de ordini juridice în spațiul Uniunii Europene	1. Studii 2. Lectura articolelor și surselor adiționale 3. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor - Prezentarea eseurilor - Soluționarea spețelor
7. Identitatea ordinii juridice a Uniunii Europene	1. Lectura articolelor și surselor adiționale 2. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
8. Statutul judecătorului sistemului jurisdicțional al Uniunii Europene	1. Lectura articolelor și surselor adiționale 2. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
9. Libertățile de circulație a Uniunii Europene.	1. Studii 2. Lectura articolelor și surselor adiționale 3. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
10. Asistența juridică în materie penală în cadrul Uniunii Europene.	1. Lectura articolelor și surselor adiționale 2. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
11. Mandatul european de arest.	1. Studii 2. Lectura articolelor și surselor adiționale 3. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.
12. Competența contencioasă a Curții de Justiție a Uniunii Europene (jurisdicția administrativă, jurisdicția internațională, jurisdicția de natură ”constituțională”)	1. Studii 2. Lectura articolelor și surselor adiționale 3. Studiarea jurisprudenței	- Susținerea testelor; - Prezentarea eseurilor; - Soluționarea spețelor.

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

A. Mostră de evaluare intermediară:

Model Eseu:

Audienților le va fi comunicată din timp tema eseului la care vor răspunde în scris și îl vor prezenta profesorului pentru examinare. Textul eseului nu va depăși 1000 cuvinte.

Exemplu de subiect propus pentru eseu:

Care din variantele de dezvoltare ulterioară a Uniunii Europene sunt, în opinia Dvs., reale:

- a) transformarea Uniunii Europene într-un stat federal;
- b) consolidarea și perfecționarea mecanismelor existente de guvernare supranațională;
- c) destrămarea totală sau parțială a Uniunii Europene.

Notă: Răspunsul trebuie să fie argumentat inclusiv prin trimiteri la actele normative în vigoare.

Model Speță:

EPO SA este o întreprindere ce importă biciclete din China în Uniunea Europeană. Comisia europeană și Consiliul Uniunii Europene consideră că aceste mărfuri produse în China au devenit obiect de dumping în Uniunea Europeană (practică comercială neloială când prețul de export al mărfurilor chineze este inferior mărfurilor analogice autohtone). Prin urmare, Comisia, iar apoi Consiliul au adoptat în baza dispozițiilor cu referire la politica comercială comună din Tratatul cu privire la Uniunea Europeană un regulament ce instituie măsuri antidumping asupra mărfurilor în cauză (facilități vamale ce permit compensarea diferenței dintre prețul de vânzare la export și valoarea sa "normală" așa după cum ar decurge din cumularea costurilor de producere și o marjă de venit rezonabilă).

Activitatea principală a EPO SA ce presupune importul acestor mărfuri pentru realizare pe piața Uniunii Europene a fost serios compromisă prin actele Uniunii Europene citate mai sus. EPO SA consideră că regulamentul Uniunii Europene aduce o atingere gravă activității sale, SA fiind de fapt privată de dreptul său de proprietate după cum acesta este fixat în articolul 1 din Protocolul adițional 1 la Convenția europeană a drepturilor omului. EPO SA consideră de asemenea că regulamentul în cauză nu respectă "Codul antidumping" anexat la acordurile ce instituie Organizația Mondială a Comerțului. Din aceste motive, SA dorește să atace regulamentul antidumping în fața Tribunalului.

Sunteți invitat să consultați reprezentantul EPO SA privind șansele sale de succes prin oferirea răspunsurilor la următoarele întrebări:

- 1) *În activitatea sa, Uniunea Europeană, este obligată să respecte Convenția Europeană a Drepturilor Omului? Este posibilă invocarea drepturilor fundamentale în ordinea juridică a Uniunii Europene și care este statutul lor?*
- 2) *Pot fi invocate acordurile OMC în ordinea juridică a Uniunii Europene?*

Model Test grilă:

Care este statutul Uniunii Europene pe teritoriul Republicii Moldova:

- a) Organizație internațională interguvernamentală
- b) Stat străin
- c) Persoană juridică străină

B. Mostră de evaluare finală:

Test

Subiectul 1: Dreptul Uniunii Europene

- 1.1. Definiți noțiunea Dreptului Uniunii Europene
- 1.2. Analizați trăsăturile caracteristice ale Dreptului Uniunii Europene

1.3. Evaluați raportul dintre dreptul național al statelor membre a Uniunii Europene, dreptul Uniunii Europene și dreptul internațional.

Subiectul 2: Curtea de Justiție a Uniunii Europene

2.1. Definiți sistemul jurisdicțional al Uniunii Europene

2.2. Determinați principiile de organizare și competența Curții de Justiție a Uniunii Europene

2.3. Argumentați în ce măsură hotărârea Curții de Justiție a Comunităților Europene în cazul *Costa vs. ENEL* (1964) determină natura juridică a dreptului Uniunii Europene.

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE¹

Dreptul primar al Comunităților Europene și a Uniunii Europene

1. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, 1951.
2. Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, 1957.
3. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, 1957.
4. Actul Unic European, 1986.
5. Tratatul privind Uniunea Europeană, 1992.
6. Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a altor acte conexe, 1997.
7. Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a anumitor acte conexe, 2001.
8. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, 2007.

Acte normative ale Republicii Moldova

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994 (Monitorul Oficial, august 1994, nr. 1)
2. Legea cu privire la tratatele internaționale a Republicii Moldova nr. 595-XIV, 24 septembrie 1999 (Monitorul Oficial, 2 martie 2000, nr. 24-26, p. I, art. 137)
3. Hotărârea Parlamentului privind Concepția politicii externe a Republicii Moldova nr. 368-XIII din 8 februarie 1995 (Monitorul Oficial, 6 aprilie 1995, nr. 20, p. I, art. 187)
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 190 privind crearea Centrului de armonizare a legislației, 21.02.2007 (Monitorul Oficial, 2 martie 2007, nr. 29).
5. Hotărârea nr. 1345 Guvernului Republicii Moldova cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară, 24.11.2006 (Monitorul Oficial nr. 189, 15 decembrie 2006).

Manuale

1. Dusan Sidjanski, Viitorul federalist al Europei, Comunitatea Europeană de la origini la Tratatul de la Lisabona, Ed. Polirom, Iași, 2010.
2. Bărbulescu, Iordan, Gheorghe. Procesul decizional în Uniunea Europeană. – Iași, Editura Polirom, 2008.
3. Paul Craig, Grainne de Burca, Dreptul Uniunii Europene, Comentarii, jurisprudență, doctrină, ediția a IV-a, Ed. Hamangiu, 2009, București.
4. Paul Craig. QC, FBA and Grainne de Búrca, 'EU Law, Text, Cases and Materials'. Ediția a patra. - Oxford University Press, 2007.
5. Takis Tridimas General principles of EU law. - Oxford University Press.

¹ Ținând cont de faptul că Dreptul Uniunii Europene este un drept evolutiv și de actualitate, se recomandă insistent urmărirea modificărilor intervenite la data consultării surselor normative și doctrinare indicate în referințele bibliografice.

6. Trevor Hartley. *The Foundations of European Community Law*. - Oxford University Press, 2007.
7. Catherine Barnard. *The Substantive Law of the EU*. - Oxford University Press, 2007.
8. Sionaidh Douglas-Scott. *Constitutional Law of the European Union*. - Longmans, 2006.
9. B. Rosamond. *Theories of European Integration*. - Basingstoke Palgrave, 2000.
10. Chalmers D., Davies G., Monti G., *European Union Law: Text and Materials*, Cambridge, CUP, 2nd ed., 2010.
11. *Право Европейского Союза. Учебник / Под ред. С.Ю. Кашкина*. – М.: Юрайт, 2010.
12. Бирюков М.М. *Европейское право до и после Лиссабонского договора*. М.: Научная книга, 2009.
13. Четвериков А.О. *Правовой режим пересечения людьми внутренних и внешних границ государств-членов Европейского Союза. Учебное пособие*. М.: Волтерс Клувер, 2010.
14. *Право Европейского Союза. Учебник / Под ред. С.Ю. Кашкина*. – М.: Юрайт, 2010
15. Beaud O., *Théorie de la fédération*, PUF, 2009.
16. Blumann C., Dubouis L., *Droit institutionnel de l'Union européenne*, Litec, 2010.
17. Blumann C., Dubouis L., *Droit matériel de l'Union européenne*, Montchrestien, 2009.
18. Coutron L., *Droit de l'Union européenne*, Paris, Dalloz-Sirey, coll. Mémentos, 2011.
19. Jacqué J.-P., *Droit institutionnel de l'Union européenne*, Paris, Dalloz-Sirey, 6ème éd., 2010.
20. Jouno T. Dir. , *Questions européennes, Le droit et les politiques de l'Union*, PUF, 2009.
21. Masson A., *Droit communautaire, Droit institutionnel et droit matériel, Théorie, exercices et éléments de méthodologie*, Larcier, 2009.
22. Quermonne J.-L., *Le système politique de l'Union européenne*, 2010, Montchrestien.
23. Roux J., *Droit général de l'Union européenne*, 2010.